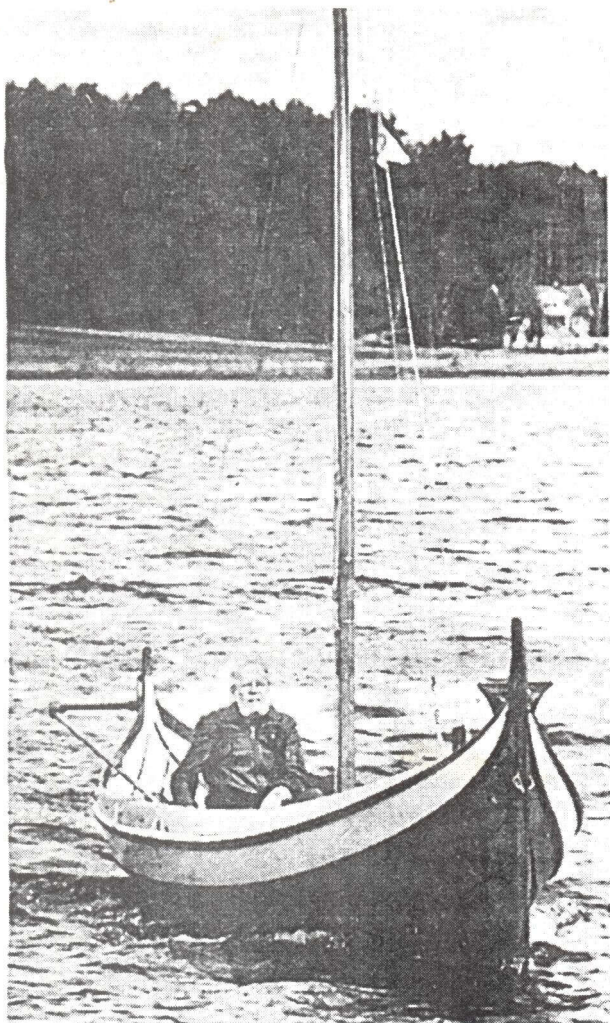

HLIÐSKJÁL F

Nummer 1

2000

Árgang 8

Sällskapet Vikingatida Skepp

**Sällskapet
Vikingatida Skepp**

Ordförande
Ledamot, Kassör

Ledamot

Suppleant

Revisor

Revisorsuppleant

**Styrelse, Revisorer, Gällande fr. 990223
Valberedning**

Johannes Jägrud
Alexandra Westborg

Niklas Kuuse
Johan Helgesson
Jörgen Johansson

Hasse Stålbrand
Linnea Johansson

Hasse Lann
Carina Kwick

Mikael Kjellman
Orvar Magnander

Sara Sahlin

Tänk på att även styrelsemedlemmar vill ha ett privatliv. Ring inte för sent, och räds inte eventuella telefonsvarare. Ofta kanske det är lättast att nå oss på arbetet.

OMSLAGSBILDEN:

Alla man möter på sjön vill veta vad det här är för en sorts båt, har Gillis Ågren berättat. OLAV är en Nordlandsbåt byggd på 1930-talet i Norge.

HLIDSKJALF utgives av Sällskapet Vikingatida Skepp

Box 11488, 404 30 Göteborg.

Telefon till Naustet på Tingstad är 031 - 52 27 11.

Besöksadress: Exportgatan 5 (bakom Beijers Byggmaterial).

Hlidskjalf utkommer med cirka 4 nummer per år.

Redaktörer: Jörgen Johansson

Skriftsmed: Anders Högmer

Ansvarig utgivare: Jörgen Johansson

Medlemsavgiften för vuxen (170 kr) och junior 17 år (70 kr)

betalas in på postgiro: 68 03 83 - 7

Aktuella meddelanden kan snabbt läggas ut på Internet via Kenneth Eriksson:

E-mail kenneth.eriksson@visalarna.pp.se

Hemsida: <http://hem.passagen.se/keer0805/svs.htm>

- Mobil till VIDFAMNE 070-555 68 95 - Mobil till STARKODDER 070-555 68 96

VAD HÄNDER DEN NÄRMASTE TIDEN?

15 april. Naustet, Sjösetting av Vidfamne börjar kl 09.

4 maj. Vidfamne kommer traditionen trogen att officiera i Nols Båthamn, Ale Kommun. Fler detaljer på telefonsvararen senare.

5-14 maj. Oslo firar i år 1000 årsjubileum. Vi har bestämt att INTE segla dit, men vi tillkännager ändå evenemanget ifall någon medlem blir intresserad av privat resa till Oslo.

27-28 maj. Ann Franzén vill ut på helgsegling med Starkodder och söker besättning. Ring henne på tel [REDACTED]

29 maj fyller Sällskapet Vikingatida Skepp 10 år! En grupp arbetar med någon form av jubileumsfest, men tid och plats är ännu inte klara. Separat invitation kommer att sändas senare.

Fredag 2 juni. Vi är inbjudna på vänskapsbesök till Frederikssund för att fira Sif Ege's 10 årsjubileum. Intresserade att följa med anmäler sig till Jörgen [REDACTED] senast 15 maj.

10-12 juni (Pingst). Ann Franzén vill ut på helgsegling med Starkodder och söker besättning. Ring henne på tel [REDACTED]

17 juni, lördag. Medlemssegling från Hönö Klåva med Vidfamne och Starkodder. Träffas kl 1000. Dagssegling.

20 augusti. Manusstopp för nästa Hlidskjalf.

Besättningsmöte, ring Carina tel. [REDACTED]

RÅSEGLARSEMINARIET

innan vi lägger det till handlingarna

Det har inte undgått någon att Sällskapet har arrangerat ett Vikingaskepps- och Råseglarseminarium i februari. Detta seminarium blev en succé. Totalt var 200 personer där, råseglare från hela Norden kom, sågs, och seglade.

Programmet som har annonserats i tidigare Hlidskjalf var mycket uppskattat. Lördagskvällens fest höll på till arla morgonstund, och det var med visst vemod som vi tog farväl efter nödraketskjutningarna vid Naustet på söndag förmiddag.

Nästa
Vikingaskepps- och Råseglarseminarium skall arrangeras av skeppslaget
Lindheim Sunds i Danmark
om två år.

Jag vill på ledningsgruppens vägnar tacka alla som ställde upp som funktionärer. Utan era insatser hade seminariet inte gått att genomföra. Funktionärsfest har vi utlovat, funktionärsfest skall det bli - senare.

Jörgen Johansson

Bak rök och damm tittar Naustet fram. Det var färgsprakande skådespel som smälde högt när 150 nödraketer och lika många handbloss brändes av under Råseglarseminariet. Foto: Jörgen Johansson

SOMMARENS SEGLINGAR:

Starkodder

Lördag 1 juli - lördag 8 juli. Starkodder i Göta Kanal enligt resplan i förra Hlidskjalf. Anmälan till Ann Franzén senast 15 juni.

Lördag 8 juli - lördag 15 juli. Starkodder i Göta Kanal enligt resplan i förra Hlidskjalf. Anmälan till Ann Franzén senast 15 juni.

Vidfamne

I sommar skiftar vi långseglingsveckorna på söndagarna. Det blir inte så stressigt för pågående besättningar då.

Söndag 25 juni - söndag 2 juli (vecka 26). Söndag 2 juli - söndag 9 juli (vecka 27). Vidfamne seglar i Skagerrack. Vi planerar att göra dessa två seglingar till träning inför resan mot Shetland 2001. Det blir alltså två non-stop seglingar för att testa hur vi tål slitet till sjöss, och hur vi står ut med att både segla och navigera på vikingatida vis. Tanken är att ur dessa två besättningar försöka få fram folk till åtminstone en besättning 2001. Anmälan till Carina Kwick tel senast 10 juni. Observera att du bara kan anmäla dig till EN av dessa två veckor. Sällskapet har köpt in några ex av en bok om vikingatida navigation. Denna SKALL läsas igenom före seglingen. Det blir dessutom teoretisk kurs för besättningarna före seglingen.

Vecka 28 - 29. Vidfamne har inga bokade resor utan är tillgänglig för spontana medlemsseglingar.

Söndag 23 juli - söndag 30 juli (vecka 30). Carlo vill segla i Bohuslän. Anmälan till Carlo senast fredag 30 juni.

Söndag 30 juli - söndag 6 augusti (vecka 31). Vidfamne stävar söderut för att vara med vid sjösättningen av den nya knarren i Roskilde 5 augusti. Anmälan till Jörgen senast fredag 7 juli.

Söndag 6 augusti - söndag 13 augusti (vecka 32). Vidfamne stävar hemåt igen. Anmälan till Stefan Olausson senast fredag 14 juli.

SMÅRUNOR

Carina Kvick vill dra igång kurser i tovnings och ridning på islandshästar. Hon söker intresserade som vill vara med på dessa kurser. Ring henne och anmäl dig, men gör det snart så att det blir av, tel. [REDACTED]

Maria Kuylenstierna söker likasinnade som vill vara med och segla Starkodder i påsk. Vi lämnar motorn och plastgrejerna hemma, tar med fiskredskap och tält så kanske det blir grillad fisk över elden till kvällen. Ring Maria på [REDACTED]

Maria vill även komma i kontakt med folk som vill vara med och hyra stuga på Bassholmen i sommar för att kunna insupa atmosfären där och kanske bekanta sig lite med deras båtar. Ring Maria och anmäl, tel [REDACTED]

Ring inte Jörgen på hans jobb-nummer [REDACTED]. Han finns inte kvar där.

Styrelsens årsberättelse för verksamhetsåret 1999

Båda båtarna sjösattes och riggades 17 april. På årsdagen av jungfrufärden 4 maj låg Vidfamne traditionsenligt i Nols båthamn och tog emot besökare från främst skolorna i Ale. 8 maj anordnade SVS visning av bägge båtarna i Lilla Bommens hamn. 13 maj seglades båtarna tillsammans ut till Hönö Klova. På försommaren anordnades den medlemsegling som årsmötet beslutade om vid föregående sammankomst.

Vidfamne seglade under fem veckor i sträck längs bohuskusten och besökte vid flera tillfällen Norge. Starkodders långsegling varade i två veckor, första veckan tillsammans med Vidfamne till Fjällbacka, andra veckan tillbaka till Hönö. Vidfamne har utöver långseglingarna varit ute på ett flertal dagsturer varav två uppdrag.

Seglingssäsongen avslutades för Vidfamnes del under blöta och blåsiga förhållanden 2 oktober, då hon lyftes upp ur vattnet. Starkodder har under resten av året legat i sitt rätta element i Björkö hamn.

SVS sände under våren tio medlemmar till Fosen folkhögskola i Norge där de under en vecka tränades i hövedsmannaskap. Tre nya hövedsmän har blivit certifierade. I SVS regi anordnades under året kurs i förarintyg och en tentamen för VHF-certifikat. Under året har sex protokollförda styrelsemöten hållits. Dessutom tre förberedande möten inför Råseglarseminariet i februari 00, två hövedsmannamöten, ett besättningsmöte och ett möte med Galtabäcksgruppen. SVS hade vid årets slut cirka 300 medlemskap.

Göteborg i mars 2000, SVS, Johannes Jägrud.

TRÄLAR

En dag hittade jag av en slump på mitt bibliotek en bok med titeln "TRÄLAR i landskapslagarnas samhälle Danmark och Sverige" en doktorsavhandling av Clara Neveus från 1974.

För att få en rättvis bild av Claras arbete och en helhetssyn på lagarna och dess olikheter bör ni läsa boken i sin helhet. Den är lättläst med underrubriker som funktion, socialt, straffrättsligt, civilrättsligt mm. Min berättelse får nog ses som lösa anteckningar, lagarna är mer komplexa.

Det finns flera landskapslagar som Skånelagen, och ärkebiskopen Andreas Sunesons latinska översättning. De kommer från 1200-talet och omfattar Skåne, Halland, Blekinge och Bornholm. Vid den tiden seglade galtabäcksbåtarna mellan dessa kuster.

Från Själland finns det två st Valdemars sjællændske Lov och Eriks sjællændske. Valdemars finns i tre versioner "Arvebog og orbodemaal" den förra från slutet av 1100-talet reviderades när järnbörden avskaffades som bevismedel enligt påvligt påbud år 1215. Familjerätten behandlas här som tex flatföring, landborätt och egendomsrätt.

Kyrkolagar existerar ofta tillsammans med de flesta lagarna. Man skiljer på lagböcker och rättsböcker som är en uppteckning av rättsregler.

Jyske lov 1243 finns på Jylland, Fyn och de södra öarna. Gutalagen med Gutasagan finns på Gotland. Lagman Eskil har nedtecknat Västgötalagen ca år 1220 där spår av hedendomen finns. Östgötalagen tillhör också Götalagarna och så finns det också ett antal Svealagar.

präls eller ambut (kvinnlig) var ofrälse/ofria eller de av högre rang som ambut i Skåne/Själland.

En bryte var en sorts inspektor, förvaltare av annans egendom eller deghia den kvinnliga motsvarigheten.

Först de danska landskapslagarna med skånelagen. Dessa stadgar gäller fri bryte. Han hade egendom i bolag med ägare till den gård han förvaltade. I Skåne fanns det fällingsbrytar dvs personer som medförde ägodelar till den gård de anställdes till att förvalta. En bryte får inte låna ut jord till någon annan att bruka. Härverk - ett väpnat överfall av fem eller flera män på en bonde i hans hem kunde inte

riktas mot en bryte men väl mot en landbo som var sin egen husbonde. Bryten kunde inte ingå i nämnd och husbonden hade juridiskt ansvar över sin bryte.

Att flatfara sig var en form av ålderdoms och sjukförsäkring där egendom överläts i utbyte mot livstidsvård. Flatföring var från början fri jordägare men som på eget initiativ låtit flatföra sig och som sådan kunde han inte ärva.

Härtagning, krigsfångenskap som ofrihet nämns i de danska men inte i västgöotalagen. Fäderna äger rätt till fulla mansböter men ska ge ägaren så mycket av böterna som den dräpte kostat honom i inköp.

Ofri födsel. Barnet följer alltid med moderns stånd. Av skånelagen framgår att trälkvinnans barn alltid är ofria. Trälen betraktades som lösöre.

Lagarna anser det vara självklart att vara frilla till sin herre och trälen kunde beordras utföra brott men hans frälse ansvarade och bötede för detta. För våldtäkt fick man böta till ägaren. Men om trälen våldtog, sårade eller stympade mm fri man, fick ägaren böta och lämna ut trälen, men vid mindre brott fick trälen behållas. Om trälen blev angripen skulle han förhålla sig passiv, annars

fick hans ägare betala mångdubbelt högre bot. Trälens dråpbrot var avsedd att täcka hans värde. Brott mot trälen sonas genom böter till hans ägare. Ett uttryck för straff är trälbarga vilket innebär att slå någon så han får bäras bort. Dråp av träl kostade ca 3 marker. Om trälen dräpte fri man fick ägaren välja mellan att utlämna trälen och böta 6 marker eller betala 9 marker. ½ marker kostade en oxe. Trälen saknar rätt till egendom. Utlösen av ofri sker genom tolvmannead och två vittnen. Den frigivnes ställning är beroende av om han var ättledd eller inte. Ättledaren svarar för den frigivnes gärning och fick böta eller ta emot mansbot.

Omkring år 1177 befäller konung Valdemar invånarna i Faurås härad i Halland Barre och Atti från Okome socken att återge friheten åt en kvinna i trældom. Kvinnans bröder skulle emellertid betala sin skuld om de var något skyldiga.

Magnus Eriksson utfärdade under sin eriksgata år 1335 för "allt mankön eller kvinnokön, som föds i Västergötlands och Värmlands lagsagor av kristen man eller kvinna, alldrig får vara träl eller trälkvinna eller bära detta namn". Så dog träldomen ut i Sverige.

/Göran Harrysson en friboren och fullsutten Hallänning

Bryggare kan ingen vara i Vidfamnes lilla seglarskara.
Om skörden av honung och pors slår fel igen.

Båt på landsväg eller på vatten?

Nej till trailer till Starkodder

Varför är jag med i den här föreningen? Jo, för att jag älskar den. Alla er goda människor, den fina stämningen, entusiasmen att få dela ett gemensamt intresse. Vad är det för intresse?

För mig har det varit att få segla med bra "enkla båtar". Ta sig fram tillsammans med vänner, med åror och segel.

Det är vi, vinden, vattnet. Det är trät, linet och tjäran förenade, ett kretslopp, en cirkel, respekt. Vi klarar det.

Du tär inte bara på jorden, du ger tillbaka. Det är en stark känsla.

För mig personligen blir denna känsla förstörd om jag vet att jag sprutat ut en massa onödig bensin och diesel i vattnet och i luften.

Därför gillar jag inte att sätta på motorn annat än när det är absolut nödvändigt. Och jag gillar inte att köra omkring en massa i bil.

Jag tycker att det är fantastiskt att få upptäcka nya skärgårdar. Och jag älskar entusiasmen för detta i förra Hlidskjalf vad gäller Götakanalresan.

Men det finns andra sätt än att köpa en trailer till Starkodder.

Tendensen att transportera vikingabåtar överallt inom Sverige, t.o.m. ända

till Canada, gör mig arg. Det är inte i samklang med naturen, det går åt en massa onödig energi, blir onödiga utsläpp för att deltaga med båtarna i diverse jippon. Jag tycker inte att vi skall lägga en massa tid och pengar på att skaffa en trailer till Starkodder.

Låt oss istället segla och ro dit vi skall.

Jag vet att det tar tid.

Det är det andra stora problemet vi har att kämpa mot i det här samhället. Det är också en kamp. Att ta tillbaka tiden. Men om vi nu inte har eller vill lägga all den tid det skulle ta att segla och ro upp och ner till och från Göta Kanal, så finns en annan lösning än att släpa med oss båten i rasande fart. Vi talar med vänner som har båtlag i närheten av Götakanal. Kanske t.ex. Gladgruppen skulle vara intresserad?

Meningen med den här artikeln är inte att döda det minsta lilla av entusiasmen att få upptäcka och pröva. Men att vi börjar tänka.

Vårt intresse är speciellt. Vi har stora båtar och driver vi dem fel blir de en mycket stor miljöbelastning, men inte om vi driver dem så som de från början var tänkta. Genom vinden blir de våra farkoster, som för oss mot nya upplevelser av delaktighet i naturens flöden, utan att överöra.

/Maria Kuylenstierna

Starkodder i Göta Kanal

Här kommer de senaste
kompletteringarna om kanalresan:

Tidigare information om datum gäller utan förändringar.

Isättning Sjötorp lördag 1 juli.
Uppdragsrodder i Motala fredag 7 juli.
Uppdragssegling Motala-Borensberg
lördag 8 juli. Draghästar är preliminär-
bokade för söndagen 9 juli (I princip inga
uppdag den dagen).

Uppdragsrodd Vreta Kloster måndag 10
juli.

Upptagning Stegeborgs slottsruin lör-
dag 15 juli.

(Vid ankomsten dit ämnar hembygds-
föreningen Vikingarna i Stegeborg even-
tuellt medverka på något vis. Red. anm).
Hövedsman Jan Axhage med Pernilla
Rutberg som första reserv. Stigfinnare
Mats Tobiasson som nås på Starkodders
telefon.

Det kan eventuellt bli en mindre aktivitet
måndagen 10 juli tillsammans med Öst-
ergötlands länsmuseum, som i så fall
skulle berätta vad man vet om järnålderns
kommunikationer i Östergötland.

Övernattning huvudsakligen i tält. Det
finns några svandrarhem längs vägen,
och en hel del gästhamnar.

Räkna inte med att trailern används mer
än till Sjötorp och från Stegeborg, och
motorn så lite som möjligt. Segling är inte
tillåten i de grävda delarna av kanalen.
Det blir alltså en hel del rodd, men drygt
halva den totala distansen är segelbar.
Hinner vi snabbt till Vättern, lär det gi-
vetvis bli mer segling.

Förutsatt att vinden inte är stark ostlig
hela tiden, är tidtabellen ganska
avstressad och ger bra möjligheter till
omvägar om vi känner för det.

Öster om Vättern talar du ett lite annat
språk än då du talar på andra sidan utå
Vättern. För övnings skull kan man lyssna
på Rune Runeman, P1 ca 6.40 vissa
mornar. Det var allt för den här gången.
Ha det!

hälsar Mats

OLAV

På 30-talet byggdes Ranvaeringen OLAV som gåva till dåvarande kronprins Olav. Emellertid gick den istället som lotteribåt, och vanns av en liten flicka i Narvik.

Pappan gömde den under höet under hela kriget. På 60-talet köptes den av Gillis Ågren som sedan har vårdat den som den pärla den är. OLAV blev Gillis' ögonsten igenom hela livet. För några år sedan kom vi i kontakt med Gillis, och när han förstod att vi har ett seriöst intresse i sådana här båtar, testamenterade han OLAV till Sällskapet. Gillis finns inte längre bland oss - men det gör OLAV.

OLAV är bara 5,85 x 1,55 och är alltså synnerligen hanterbar. Sällskapets medlemmar har rätt att segla OLAV. Det finns inget hövedsmannakrav på OLAV men den som tänker ta ut honom måste ha minst Förarintyg. OLAV bokas genom mig på tel

För tillfället är OLAV riggad med sprisegel av modernare snitt, men med tiden kommer vi att rigga om till ett litet råsegel.

Jag lovade Gillis på hans dödsbädd att vi skulle ta hand om OLAV. Han gick bort i förtröstan att vi kommer att göra det. Därför skall ni göra det, ni som seglar honom.
/Jörgen Johansson

Bilden är tagen under Råsegelarseminariets praktiska övning med nödraketer och handbloss. Denna avslappade pose håller man säkerligen inte den gång handblosset verkligen behövs.

Foto: Jörgen Johansson

För ideer kanske i linje med en del medlemmars intressen: www.tidsverkstad.nu och www.stressforum.com eller www.samfalligheten.org

Sällskapet Vikingatida Skepp
Box 11488
404 30 GÖTEBORG

B Förening

Porto
Betalt